

Bezprávná výhrůžka a oprávněný nátlak

Hrozí-li někdo tím, co je oprávněn provést a čím je oprávněn hrozit za tím účelem, aby druhou stranu přiměl k určitému jednání, nejde o bezprávnou výhrůžku, ale o oprávněný nátlak, který nemůže být důvodem neplatnosti právního úkonu uzavřeného pod jeho vlivem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 4573/2008, ze dne 24.9.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. H., zastoupeného advokátem, proti žalovanému C.-2, L., zastoupenému advokátem, o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, vedené u Okresního soudu v Uherském Hradišti pod sp.zn. 7 C 216/2002, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. března 2008, č.j. 20 Co 537/2007-123, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 16.3.2007, č.j. 7 C 216/2002-81, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Uherském Hradišti k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobou podanou u Okresního soudu v Uherském Hradišti dne 2.9.2002 (změněnou se souhlasem soudu) se žalobce domáhal určení, že „zástavní právo k nemovitostem zapsaným na LV č. pro obec K. a k.ú. K. u U. H., a to k budově č.p., způsob využití bydlení, stojící na zast. ploše a nádvoří p.č., k pozemku p.č. o výměře 159 m², druh pozemku zastavěná plocha a nádvoří, k pozemku p.č. o výměře 363 m², druh pozemku zahrada a k pozemku o výměře 233 m², druh pozemku zahrada, zřízené Smlouvou o zřízení zástavního práva k nemovitostem ze dne 16.2.1996, tu není“.

Okresní soud v Uherském Hradišti rozsudkem ze dne 16.3.2007, č.j. 7 C 216/2002-81, žalobě vyhověl a rozhodl o nákladech řízení. Dospěl k závěru, že „z výsledku svědků je nepochybné, že na žalobce byl vyvíjen takový tlak, a to zejména výhrůžkou, že pokud neposkytne své nemovitosti k zastavení úvěru, který byl poskytnut paní L. (jednatelce společnosti D., s.r.o.), přijde o zaměstnání, případně, že celá firma svou činnost skončí“; že „příjem žalobce byl jediným zdrojem příjmu pro zabezpečení své rodiny, neboť manželka byla na mateřské dovolené, pečovala o dvě nezletilé děti, rodiče byli důchodci, matka po mozkové mrtvici“; že „situace na pracovním trhu na okrese U. H. v 90. letech byla velmi nepříznivá a je dopsud“; že „žalobce po ukončení práce v této společnosti byl nucen nastoupit na poměrně nízko placenou funkci a jeho příjem podstatným způsobem poklesl“; že „to vše mělo vliv na jeho rozhodnutí“; že „žalobce právní úkon učinil pod vlivem bezprávné výhrůžky“; že „výhrůžka činěná proti žalobci byla protiprávní“; že „mezi hrozbou a učiněným projevem byla prokázána příčinná souvislost“ a že „tato výhrůžka způsobila na straně žalobce strach ze ztráty zaměstnání“.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 4.3.2008, č.j. 20 Co 537/2007-123, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Vycházel ze závěru, že „je zde dán naléhavý právní zájem“; že „žalobce jako zástavce uzavřel smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem dne 16.2.1996 s právním předchůdcem žalovaného I. a p. b., a.s. jako zástavním věřitelem“; že „tato zástavní smlouva měla zajišťovat pohledávku vzniklou na základě smlouvy o úvěru ze dne 16.2.1996 uzavřenou mezi dlužníkem zástavního věřitele J. L. a zástavním věřitelem ve výši 4.500.000,- Kč“; že „žalobce byl zaměstnán u společnosti D. s.r.o.“; že „jednatelkou

této společnosti byla J. L.“; že „žalobce byl pouhý zaměstnanec, tj. v pracovním poměru ke společnosti svého zaměstnavatele“ a že „učiněná výhrůžka, aby něco konal (v daném případě zastavil svoje nemovitosti), jinak, že jeho pracovní poměr bude ukončen, byla bezprávná“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že „zjištěný skutkový stav odvolacímu soudu nedovoloval učinit příslušný právní závěr o bezprávné výhrůžce“; že „soudy nezkoumaly jednu ze základních podmínek, aby se výhrůžka stala bezprávnou, a sice její intenzitu“; že „ta musí být taková, aby byla schopná vzbudit důvodný strach“; že „soudy neodůvodněně vycházejí z toho, že výhrůžka ztrátou zaměstnání byla ve vztahu k žalobci bezprávnou“. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (dále jen „o.s.ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 7. 2009 (srov. Čl. II bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst.1 písm.a) o.s.ř.] nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst.1 písm.b) o.s.ř.], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.]; to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,- Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky [§ 237 odst.2 písm.a) o.s.ř.], a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení [§ 237 odst.2 písm.b) o.s.ř.].

Žalovaný napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem [§ 237 odst.3 o.s.ř.].

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst.3 o.s.ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda

napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst.3 o.s.ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst.3 o.s.ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci soudy řešily otázku, zda právní úkon akceptace posuzované zástavní smlouvy učiněný žalobcem je absolutně neplatný pro nedostatek svobody vůle z důvodu bezprávné výhrůžky ze strany třetí osoby. Uvedenou právní otázku posoudil odvolací soud v rozporu s ustálenou judikaturou soudů. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Odvolací soud v posuzovaném případě vycházel ze závěru, že právní úkon akceptace posuzované zástavní smlouvy učiněný žalobcem je absolutně neplatný pro nedostatek svobody vůle z důvodu bezprávné výhrůžky ze strany třetí osoby.

Podle ustanovení § 37 odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném v době uzavření předmětné zástavní smlouvy, jež je i stávajícím zněním občanského zákoníku), právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.

Nezbytným pojmovým předpokladem vzniku právního úkonu je především svobodná a vážná vůle, jako psychický vztah jednajícího subjektu k zamýšlenému (chtěnému) následku. Právní úkon však vzniká až tehdy, je-li takto utvořená vůle projevena určitým a srozumitelným způsobem navenek a učiněna seznatelnou jiným osobám.

Má-li právní úkon (navenek projevená vůle) účastníka obchodního závazkového vztahu skutečně odpovídat jeho vlastní vůli, musí být výsledkem jeho vnitřního (duševního) rozhodovacího procesu.

O svobodný právní úkon nejde, byl-li tento úkon byl učiněn v důsledku přímého fyzického donucení (vis absoluta), což ovšem není případ posuzovaný v této věci.

O svobodný právní úkon rovněž nejde, byl-li právní úkon učiněn v důsledku psychického donucení (nátlaku), zejména bezprávné výhrůžky (vis compulsiva); rozhodující je přitom působení bezprávné výhrůžky v době učinění právního úkonu.

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR je ustálena v závěru, podle kterého platí, že, uzavřel-li některý z účastníků smlouvy smlouvu na základě psychického donucení, bylo jeho jednání postiženo nedostatkem svobody vůle, ať již se tak stalo pod nedovoleným nátlakem ze strany druhého účastníka smlouvy nebo třetí osoby. Aby výhrůžka způsobila neplatnost právního úkonu (a to neplatnost absolutní), musí především jít o výhrůžku bezprávnou (protiprávní), tj. musí jí být vynucováno něco, co jí být vynucováno nesmí; může spočívat v tom, že je vyhrožováno něčím, co hrozící vůbec není oprávněn provést, nebo co sice oprávněn provést je, ale nesmí tím hrozit tak, aby

někoho pohnul k určitému právnímu úkonu (např. že oznámí adresátův trestný čin, neučiní-li tento příslušný právní úkon). Přitom není třeba, aby cíl, který je sledován použitím bezprávné výhrůžky, byl sám protiprávní. Musí jít také o výhrůžku takového druhu a takové intenzity, aby podle okolností a povahy konkrétního případu u toho, vůči komu jí bylo použito, vzbudila důvodnou bázeň. Konečně musí být bezprávná výhrůžka adresována tomu, jehož právní úkon se vynucuje nebo osobám jemu blízkým (srov. též rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 9.12.1998, sp. zn. 3 Cdon 1522/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 12, ročník 1999). Hrozí-li však někdo tím, co je oprávněn provést a čím je oprávněn hrozit za tím účelem, aby druhou stranu přiměl k určitému jednání, nejde o bezprávnou výhrůžku, ale o oprávněný nátlak, který nemůže být důvodem neplatnosti právního úkonu uzavřeného pod jeho vlivem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.7.2007, sp. zn. 33 Odo 808/2005). Okolnosti vylučující svobodu vůle jednajícího musí mít přitom základ v objektivně existujícím a působícím stavu, nestačí tedy, jestli si jejich existenci jednající jen představuje, ale není-li pro ně objektivní důvod, a současně se musí stát pohnutkou pro projev vůle jednající dotčené osoby tak, že jedná ke svému neprospěchu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.4.2002, sp. zn. 21 Cdo 1332/2001). Ústavní soud k tomu dodal (v usnesení ze dne 20.2.2001, sp. zn. II ÚS 315/2000), že právní úkon donuceného adresáta musí být v přímé souvislosti s bezprávnou výhrůžkou, jež pochází přímo od druhého subjektu právního úkonu, anebo od třetí osoby. V tomto případě by ovšem musel druhý subjekt právního úkonu nejen vědět o existenci bezprávné výhrůžky, ale též jí využít (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.4.2009, sp. zn. 29 Odo 409/2006).

Odvolací soud - jak vyplývá z obsahu spisu i z odůvodnění napadeného rozsudku - se při posouzení, zda žalobce uzavřel předmětnou zástavní smlouvu v důsledku bezprávné výhrůžky, věci z výše popsaných hledisek nezabýval. Jeho právní posouzení věci je proto neúplné a jeho závěr o tom, že sporná zástavní smlouva je neplatná (§ 37 odst. 1 obč.zák.), tedy zatím nemůže obstát.

Na místě je dodat, že posouzení „vědomosti“ druhého subjektu právního úkonu o existenci bezprávné výhrůžky (pocházející od třetí osoby) a jejího využití by mělo logicky předcházet posouzení „intenzity“ takové výhrůžky.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud České republiky proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)